

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023 - 2024

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: ΠΕΜΠΤΗ, 16 ΜΑΪΟΥ 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ036

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90 (ενενήντα) λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. Η πρώτη σελίδα του τετραδίου απαντήσεων να παραμείνει κενή για την υπαγόρευση της ορθογραφίας (άσκηση Γ.1.).
3. Να απαντήσετε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.
4. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο απαντήσεων.
5. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας **το όνομά σας**.
6. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**.
7. Η τελευταία λευκή σελίδα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρόχειρο ή ως συμπληρωματικός χώρος απαντήσεων.
8. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 85)

A. Απόδοση και κατανόηση διδαγμένων κειμένων

(Μονάδες 30)

A.1. Να αποδώσετε μόνο τις έντονα μαυρισμένες προτάσεις των πιο κάτω κειμένων (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 1

Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τίς σε ἤρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῶ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ, τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἂν ὡς ἀγαματοποιοῖς. Ὡς τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαματοποιοῖς. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· **παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνω μισθὸν ἐτοῖμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἂν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ μῆ, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες.**

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* Γ'
(μονάδες 8)

Κείμενο 2

ἄθροα τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῆ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δὲ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἠσσησθαι. **καίτοι εἰ ῥαθυμία μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις.**

Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῶ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινὶ αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γὰρ τὸν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν.

Θουκυδίδου *Περικλέους Ἐπιτάφιος* Β 39-40
(μονάδες 10)

A.2. Ποια πρόσωπα του διαλόγου *Πρωταγόρας* (Κείμενο 1) αφορούν οι αντωνυμίες σε και ἐγώ στο πιο κάτω απόσπασμα;

εἴ τις σε ἤρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῶ ἔχεις Πολυκλείῳ τε καὶ Φειδίᾳ, τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἂν ὡς ἀγαματοποιῖς. Ὡς τις δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαματοποιός. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ.

(μονάδες 4)

A.3. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων αν είναι ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις πιο κάτω προτάσεις, σύμφωνα με το Κείμενο 2.

- i. Οι Αθηναίοι αντιμετωπίζουν πάντοτε τους εχθρούς τους «ἀθρόα τῇ δυνάμει».
- ii. Οι θεωρητικές φιλοσοφικές συζητήσεις είναι ιδιαίτερα προσφιλείς στους Αθηναίους.
- iii. Ο πλούτος αποτελεί για τους Αθηναίους πηγή δημιουργίας και όχι αιτία αλαζονείας.
- iv. Όλοι οι Έλληνες κρίνουν ως άχρηστο όποιοι δεν συμμετέχει στα της πολιτικής ζωής της πόλης του.

(μονάδες 8)

B. Απόδοση αδιδακτου κειμένου στα Νέα Ελληνικά

(Μονάδες 25)

Να αποδώσετε το πιο κάτω αδιδακτο κείμενο (Κείμενο 3) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 3

Ο ρήτορας Δημοσθένης καυτηριάζει την επιθετική στάση του Φιλίππου και την αδράνεια των Αθηναίων.

Εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὠμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλ' ἔδει τὸν παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν ἢ ὅπως ἀσφαλέστατα καὶ ῥῆστ' αὐτὸν ἀμυνούμεθα· ἐπειδὴ δ' οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διάκεινται, ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων ἔχοντος καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικοῦντος ἀνέχεσθαί τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις ὡς ἡμῶν τινὲς εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάττεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτου.

Δημοσθένους *Κατὰ Φιλίππου* Γ' (9) 6

Λεξιλόγιο:

ὁ παριών: αυτός που παρουσιάζεται για να μιλήσει, ο ρήτορας

ἀτόπως διάκειμαι: συμπεριφέρομαι παράλογα

διορθόομαι -οῦμαι: διορθώνω, αποκαθιστώ την αλήθεια

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Γ.1. Υπαγόρευση αδίδακτου κειμένου για ορθογραφία:

Ξενοφώντος *Κύρου Ανάβασις* 2.3.22

(μονάδες 3)

Γ.2. Να εντοπίσετε τα **δύο (2)** ορθογραφικά λάθη που υπάρχουν στο ακόλουθο απόσπασμα και να τα διορθώσετε. Να μεταφέρετε τον πιο κάτω πίνακα στο τετράδιο απαντήσεων και να τον συμπληρώσετε κατάλληλα.

Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλῆ ἄντιποιοῦμεθα τῆς ἀρχῆς [...] οὐδ' αὐτὸν ἀποκτῆναι ἂν ἐθέλοιμεν.

Ξενοφώντος *Κύρου Ανάβασις* 2.3.23

ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ	ΔΙΟΡΘΩΜΕΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

(μονάδες 2)

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές) (Μονάδες 20)

Δ.1. Να γράψετε ό,τι ζητείται για καθέναν από τους ακόλουθους τύπους του Κειμένου 3.

α. παραβαίνειν

Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο στον παρακείμενο στην ίδια φωνή.

β. ἀμυνούμεθα

Να γράψετε το α' πρόσωπο ενικού στην ευκτική του ενεστώτα στην ίδια φωνή.

γ. λέγειν

Να γράψετε το γ' πρόσωπο πληθυντικού στην προστακτική του αορίστου β' στην ίδια φωνή.

δ. διορθοῦσθαι

Να γράψετε το β' πρόσωπο ενικού στην οριστική του παρατατικού στην ίδια φωνή.

(μονάδες 4)

Δ.2.α. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο κάτω λέξεων του Κειμένου 3 διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση να διευκρινίζετε ποιον βαθμό γράφετε.

i. **ἀσφαλέστατα** (επίρρημα)

ii. **πολλά**

(μονάδες 2)

Δ.2.β. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους κλιτούς τύπους των πιο κάτω αποσπασμάτων από το Κείμενο 3.

i. **ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου**

ii. **ἀνέχεσθαι τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων**

(μονάδες 3)

Δ.3.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο κάτω υπογραμμισμένους τύπους από το Κείμενο 3.

ἐπειδὴ δ' οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διάκεινται, ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου [...] καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικοῦντος [...] ἀνάγκη φυλάττεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτου.

(μονάδες 4)

Δ.3.β. Από την πιο κάτω περίοδο λόγου να γράψετε:

i. Ποια είναι η δευτερεύουσα υποθετική πρόταση, πώς εισάγεται και πώς εκφέρεται.

ii. Να την μετασχηματίσετε σε γενική απόλυτο υποθετική μετοχή.

Εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὠμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλ' ἔδει τὸν παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν [...]

(μονάδες 3)

Δ.4.α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της στήλης Α΄ με τα γράμματα των συγγενικών τους νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β΄. Στη στήλη Β΄ περισεύουν δύο (2) λέξεις.

ΣΤΗΛΗ Α΄		ΣΤΗΛΗ Β΄	
1.	ἀγαματοποιός (Κείμενο 1)	α.	δικαίωμα
2.	ἐνέτυχε (Κείμενο 2)	β.	υπόληψη
3.	καταλαμβάνοντας (Κείμενο 3)	γ.	διδακτικός
4.	ἀδικοῦντος (Κείμενο 3)	δ.	αγαλλίαση
		ε.	αγαλήνευτος
		στ.	επίτευγμα

(μονάδες 2)

Δ.4.β. εὐτελείας (Κείμενο 2)

i. Να αναλύσετε την πιο πάνω λέξη στα συνθετικά της μέρη στα Αρχαία Ελληνικά. Σε περίπτωση ρήματος να γράψετε το α΄ πρόσωπο ενικού της οριστικής ενεστώτα και σε περίπτωση άλλου κλιτού μέρους του λόγου την ονομαστική ενικού.

(μονάδα 1)

ii. Από το δεύτερο συνθετικό της πιο πάνω λέξης να σχηματίσετε ένα (απλό ή σύνθετο) επίθετο στα Νέα Ελληνικά.

(μονάδα 1)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά (Μονάδες 5)

Να μεταφέρετε το πιο κάτω κείμενο στα Αρχαία Ελληνικά.

Πολλοί επιθυμούν να πάνε στην Αθήνα, πόλη πάρα πολύ πλούσια, για να θαυμάσουν τα ιερά. Εμείς θα δούμε τον Περικλή και θα τον ακούσουμε.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 15)

1. Στο Κείμενο 1 υπάρχουν λέξεις που παραπέμπουν σε οικονομικά θέματα. Να γράψετε τρεις (3) από αυτές (διαφορετικές μεταξύ τους) και να αναφέρετε έναν (1) στόχο που επιτυγχάνει ο Πλάτωνας με αυτήν την επανάληψη.

(μονάδες 6)

2. Με βάση το περιεχόμενο του Κειμένου 2:

α. Να αναφέρετε δύο (2) από τις αντιθέσεις ανάμεσα στην Αθήνα και στη Σπάρτη.

(μονάδες 4)

β. Τι επιδιώκει ο ομιλητής με τη χρήση των αντιθέσεων αυτών; Να γράψετε δύο (2) στοιχεία.

(μονάδες 5)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Τύχη αγαθή!